

At tilbageførsel af tvangsendlagte eller tvangstilbageholdte patienter kun er mulig inden for et kortere tidsrum efter, at udeblivelsen er konstateret, har sammenhæng med, at patientens tilstand kan have forandret sig, hvis den pågældende har været i stand til at klare sig uden for sygehuset i længere tid. I disse tilfælde kan der ikke generelt antages at være en forhåndsformodning for, at betingelserne for frihedsberøvelse fortsat er opfyldt. Endvidere kan der hos patienter, der har opholdt sig uden for sygehuset i længere tid, og som ikke bevidst har skjult sig, være skabt en forventning om, at tilbageførsel til vedkommende psykiatriske afdeling ikke vil ske. I sådanne tilfælde kan tvungen tilbageførsel derfor kun ske under iagttagelse af fremgangsmåden for tvangsendlæggelse. Det indebærer bl.a., at frihedsberøvelse kun kan iværksættes på grundlag af en lægelig undersøgelse af den pågældende.

Psykiatrilovsundersøgelsen viser, at der på de psykiatriske afdelinger hersker nogen usikkerhed om adgangen til at tilbageføre indlagte patienter, og at patienter undertiden »tvangstilbageholdes« uden at have begæret sig udskrevet for at skabe mulighed for, at politiet efter omstændighederne kan føre patienten tilbage til afdelingen uden iagttagelse af fremgangsmåden for tvangsendlæggelse, jf. afsnit 3.5. ovenfor.

7.1.2. Justitsministeriets overvejelser om adgangen til at tilbageføre bortgaaede eller udeblevne patienter

Tilbageførsel af tvangsendlagte og tvangstilbageholdte patienter

Selv om tilbageførsel af en frihedsberøvet patient, der er bortgaaet eller udeblevet, kan betragtes som en håndhævelse af frihedsberøvelsen, finder Justitsministeriet det rigtigst, at den gældende adgang til uformelt at tilbageføre *tvangsendlagte og tvangstilbageholdte* patienter hviler på en udtrykkelig lovhjemmel.

Justitsministeriet foreslår derfor, at der i psykiatrilovens kapitel 3 om frihedsberøvelse som § 10 a optages en bestemmelse om tilbageførsel. Efter bestemmelsen kan overlægen, hvis en tvangsendlagt eller tvangstilbageholdt person har forladt en psykiatriske afdeling og ikke frivilligt er vendt tilbage, beslutte, at den pågældende skal føres tilbage til afdelingen med politiets bistand. Sådant tilbageførsel kan efter forslaget kun ske indtil 1 uge efter, at udeblivelsen er konstateret. Er den pågældende udeblevet efter udgang, kan tilbageførsel i øvrigt kun ske, hvis der ikke er givet tilladelse til udgang med mere end tre overnatninger.

Forslaget til § 10 a indebærer, at tilbageførsel kun kan ske efter overlægens anmodning, hvis politiet finder frem til den pågældende og tilbageførsel sker inden 1 uge efter, at udeblivelsen er konstateret. Det gælder, selv om overlægens anmodning er fremsat i forbindelse med konstateringen af udeblivelsen. Denne frist på 1 uge er i det væsentlige en lovfæstelse af den ordning, der gælder i dag.

Forslaget indebærer desuden en mindre udvidelse af adgangen til tilbageførsel i tilfælde af udgang, idet tilbageførsel også kan ske i tilfælde, hvor der er givet tilladelse til udgang med indtil tre overnatninger. Formålet med denne udvidelse er at forbedre mulighederne for, at frihedsberøvede patienter kan få udgang i forbindelse med weekender og lignende. Reglen vil formentlig medføre, at det i flere tilfælde end hidtil findes ubetænkeligt at give tilladelse til udgang under hensyn til, at det i tilfælde af udeblivelse vil være muligt at tilbageføre den pågældende, uden at fremgangsmåden ved tvangsendlæggelse skal iagttages.

Tilbageførsel af patienter, der ikke er frihedsberøvede

Justitsministeriet har overvejet, om der bør indføres mulighed for også at tilbageføre personer, der på det tidspunkt, hvor de forlod den psykiatriske afdeling, var *frivilligt* indlagt, men hvor de kunne have været tvangstilbageholdt, hvis de havde fremsat begæring om udskrivning.

Under den nugældende ordning er adgangen til at tvangstilbageholde knyttet til, at patienten under indlæggelse på en psykiatriske afdeling fremsætter begæring om udskrivning, jf. psykiatrilovens § 10, stk. 3. Patientens begæring om udskrivning fører til, at der skal tages udtrykkeligt stilling til, om betingelserne for at frihedsberøve patienten er opfyldt, og at patienten skal have meddelelse om overlægens beslutning. Beslutter overlægen at tvangstilbageholde, skal patienten endvidere have beskikket patientrådgiver og vejledes om adgangen til at få prøvet overlægens beslutning ved retten.

Spørgsmålet om tvangstilbageholdelse af en frivilligt indlagt patient aktualiseres således først i det øjeblik, at patienten i ord eller handling begærer sig udskrevet. Denne ordning bygger på princippet om, at der kun foreligger tvang, hvis der er tale om foranstaltninger, som patienten modsætter sig, jf. lovens § 1, stk. 2. Med andre ord kan en patient, der er frivilligt indlagt, ikke anses for frihedsberøvet, selv om en anmodning om udskrivning i givet fald ville blive afslået.

Justitsministeriet finder ikke, at dette princip bør fraviges med henblik på at skabe mulighed for i vide-